

JOURNAL OF RESEARCH
IN EDUCATION AND SOCIETY
EĞİTİM VE TOPLUM
ARAŞTIRMALARI DERGİSİ
e-ISSN:2458-9624

Cilt: 8 Sayı: 1 Sayfa Aralığı: 228-236 e-ISSN: 2458-9624 DOI: 10.51725/etad.832908

REVIEW

Open Access

DERLEME

Açık Erişim

Batı Masallarında Kadın Kahramanların Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi

Evaluation of Female Protagonists in Western Tales in Terms of Social Work

Taner Kondakçı, Selman Bölükbaşı

ÖZ

Şüphesiz masallar çocukların yetişmesi için belli başlı araçlardan biridir. Bu istikamette yeni yetişen kuşağa verilen eğitim, cinsiyet eşitliği konusunda hayati önem taşımaktadır. Bu makalede, örnek olarak Kül Kedisi Sindirella, Pamuk Prenses ve Yedi Cüceler, Kurbağa Prens, Kırmızı Başlıklı Kız masalları ve Kurtlarla Koşan Kadınlar adlı eserden Mavi Sakal masalı ele alınmıştır. Belirtilen masalların seçilme nedeni herkes tarafından bilinmesi ve popüler masal olmasıdır. Bu masallar çerçevesinde “kadınlara atfedilen güzellik yargısı, kadınların itaatkâr olma durumu ve işgücünden mahrum edilmesi ve son olarak da kadınların bağımsızlık konusu” ideolojileri incelenmekte ve sosyal hizmet açısından değerlendirilmektedir. Derleme şeklinde yapılan bu çalışmanın masallarda yer eden toplumsal cinsiyet rollerindeki kalıplaşmış yargılardan ve ataerkil toplumdaki etkilerinden söz edilmesi ve bunun sosyal hizmet kuramları içerisinde işlendikten sonra okuyucuya sunulması açısından önemlidir.

ABSTRACT

Undoubtedly, tales are one of the main instruments for the upbringing of children. In this direction, education given to the new generation is of vital importance for gender equality. In this article, the tales such as Cinderella, Snow White and the Seven Dwarfs, Frog Prince, Red Riding Hood and Bluebeard from Women Who Run with the Wolves are dealt with as examples. The reason for choosing these tales is that they are known to everyone and popular. Within the framework of these tales, the ideologies of “the beauty judgment attributed to women, the state of women’s submissiveness and their deprivation from labour force, and finally the issue of women’s independence” are examined and evaluated in terms of social work. This review article is very significant in terms of addressing the stereotyped judgments in the gender roles in the tales and their effects in a patriarchal society as well as in terms of presenting it to the reader after being processed in social work theories.

Yazar Bilgileri

Taner Kondakçı

Araştırmacı, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Manisa, Türkiye

tanerkondakci@hotmail.com

Selman Bölükbaşı

Psikiyatrik Sosyal Hizmet Uzmanı, Aile ve Sosyal Hizmetler İl Müdürlüğü, Manisa, Türkiye

selmanbolukbasi@yandex.com

Makale Bilgileri

Anahtar Kelimeler

Toplumsal cinsiyet kimliği
Klişeleştirme
Sosyal hizmet
Aile özellikleri

Keywords

Gender identity
Stereotyping
Social work
Family characteristics

Makale Geçmişi

Geliş: 28/11/2020

Düzeltilme: 28/02/2021

Kabul: 19/05/2021

Atıf için: Kondakçı, T. ve Bölükbaşı, S. (2021). Batı masallarında kadın kahramanların sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi. *JRES*, 8(1), 228-236. <https://doi.org/10.51725/etad.832908>

Etik Bildirim: Bu araştırma derleme türünde olduğundan etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Giriş

Toplumsal cinsiyet rolleri her toplumda farklılık göstermektedir. Ancak bu roller var olmaya da devam etmektedir. Cinsiyet ifadesi cinsel kimliği ve doğuştan getirdiğimiz biyolojik özellikleri ifade ederken toplumsal cinsiyet ifadesi, cinsiyetin sosyal ilişkiler uyumu içerisinde olduğunu ifade etmektedir. Toplumsal cinsiyet kuşaklardan kuşağa nakledilen değerler ve yargılarla şekillenmektedir. Toplumsal cinsiyet statüleri kadının ve erkeğin toplum içindeki tanımını belirler (Anand, 2009; Savran, 2015). Kadının ya da erkeğin adları, yaşam şekilleri, giyim biçimleri ve diğer durumlar bu yaklaşımlar içerisinde belirlenir. Mesela kız çocuklarının süse ya da pembe renge yönlendirilmesi, erkek çocuklarının ise maviye ya da daha sert içerikli, şiddet içeren öğeler veya duygulara yönlendirilmesi toplumsal yapının yansımasıdır (Ölçer, 2003). Erkek ve kadının davranışları toplum tarafından çizilir ve bu davranış kalıplarına uyması beklenir. Bu kalıplar filmler, radyo yayınları, televizyon programları, oyunlar, gazeteler, manken oyuncular ve en önemlisi çocukları büyütürken okuduğumuz masallar ile aktarılır.

Bu çalışmada; sosyal hizmet ve toplumsal cinsiyet ilişkisine değinilerek masallarda toplumsal cinsiyetin işlenişi konusu derinlemesine irdelenecektir. Bu makale, toplumsal cinsiyet çalışmaları ve feminist sosyal hizmet ilkelerinin tek bir çalışmada masallar örnekleriyle birlikte sunulması açısından analiz, sentez ve değerlendirme düzeyinde çok fikir vericidir. Çalışma derleme türünde olup; bu nedenle etik kurul kararı gerektirmemektedir.

Sosyal Hizmet ve Toplumsal Cinsiyet

Literatürde 'feminist çalışmalar' olarak adlandırılan düşünce yapısı daha sonra 'kadın çalışmaları' olarak da adlandırılmıştır (Ecevit & Karkiner, 2012). Son yıllarda 'toplumsal cinsiyet' ismini almıştır. Toplumsal cinsiyet çalışmaları, feminist çalışmaları ve kadın çalışmalarını kapsamaktadır. Toplumda özne hâlinde olan eril cinsiyet daha fazla maddi rollere ve doğru hükümler alma yetisine dayandırılır. Kadın ise daha çok sevgi, şefkat gibi hassas duygulardan ve çocuk bakımından sorumlu tutulur (Tseelon, 2002). Kadının toplumsal yapıda çoğunlukla ikinci planda olması; siyasetçilerin, üst düzey yöneticilerin ya da yüksek eğitilmiş kişilerin erkeklerden oluşmasını sağlamıştır. Sosyal yapı, kadının gelişmesinde ya da kendini gerçekleştirebilmesinde engeller oluşturmaktadır.

Sosyal hizmet teorisi ya da araştırmasının toplumsal cinsiyeti ele aldığı yerlerde, feminist ve/veya sosyolojik teorilerin etkisi görülmektedir (Hicks, 2015). Sosyolojik sosyal hizmet metinleri; toplumsal cinsiyeti, bir sosyal ya da normatif varsayımları yansıtan kültürel fikirler kümesi olarak görmektedir; ancak bu tür metinler bir uygulama olarak toplumsal cinsiyete atıfta bulunsa da çoğu kez toplumsal cinsiyet hakkında kendi varsayımlarını yansıtmak üzere sosyal hizmet uzmanlarını teşvik eden değerler ya da tutumlar düzeyinde çalışırlar (Llewellyn, Agu & Mercer, 2008). Toplumsal cinsiyet kavramlarını tutum düzeyinde ele almak oldukça kişiselleştirilmiş bir yaklaşımdır (Dunk-West & Verity, 2013). Sosyal hizmet kapsamında; toplumsal cinsiyetin ırk, sınıf, engellilik, yaş veya cinsellik sorunlarıyla nasıl ilişkili olduğunu düşünme girişimleri olmasına rağmen, daha sıklıkla toplumsal cinsiyet tek başına bir konu olarak ele alınmaktadır (Hicks, 2015). Sosyal hizmet kapsamında, cinsiyete ilişkin etnometodolojik perspektifler nadirdir, ancak toplumsal cinsiyeti pratik olarak gören araştırmalar vardır. Sosyal hizmetin değerler temeli insan onuru ve haysiyeti ile ayrımcılık karşıtı bir pratik üzerine kurulu olmasından ötürü toplumsal cinsiyet sosyal hizmet eğitim ve uygulamasında mühim bir alan olarak kabul edilmektedir (Anand, 2009).

Crowle'a göre; çocukların zaman içinde öğrendikleri sosyal stereo-tipler ve kültürel sembollerin çoğu okudukları kitaplardan gelmektedir (Kuo, 2005). Louie'ye göre; çocuk edebiyatındaki genel stereo-

tipler üzerine yapılan çalışmalar, 1970'lerin başında kadın hareketinin bir sonucu olarak ortaya çıkmıştır (Louie, 2012). Kasner (2004) cinsiyet kalıp yargılarını, cinsiyeti nedeniyle kişilik özelliklerini, fiziksel özellikler, hırslar, meslekler ve bireye atfedilen yaşam tarzlarını içeren karakterizasyonlar olarak tanımlamaktadır. Kasner (2004) ayrıca, çok sayıda çocuk masalının resimlerinde ve içerik dilinde cinsiyet yanlılığının bulunduğu dikkat çekmektedir. Rayaprol'a (2010) göre cinsiyet biyolojik bir gerçektir ve cinsiyet sosyal bir yapıdır. Bu nedenle, erkek ve kızların doğal psikolojik veya sosyal farklılıkları yoktur, ancak cinsiyet rollerini öğrenmelerini sağlayan toplumdur. Avrupa Kadın Lobisine (2008) göre cinsiyet rolleri çeşitli sosyal etkiler yoluyla şekillenmekte ve dayatılmaktadır. Örneğin, Avrupa Kadın Lobisi, bir kişinin algılanan cinsiyet rolü üzerindeki ilk ve en güçlü etkilerin ebeveynleri olduğunu belirtir. Avrupa Kadın Lobisi ayrıca ebeveynlerin ilk öğretmen olduğunu ve bazı ebeveynlerin hâlâ geleneksel erkeklik ve kadınlık tanımlarını ve her biri için ne tür faaliyetlerin uygun olduğunu belirtmektedir.

Masalarda Toplumsal Cinsiyetin İşlenişi

Toplumsal rolleri yeniden üreten kültür ürünlerinde en önemli nokta halk anlatı geleneğine dayanan masallardır. Çocuklar masal karakteriyle özdeşleşir ve cinsiyetlerinin kendilerine biçtikleri rollerin benimsenmesinde çocukluktan itibaren alınan eğitim vardır. İdeolojiler masallarla aktarılır ya da benimsenir (Sezer, 2015).

Masalarda iyi ya da kötü, güzel ya da çirkin, zengin ya da yoksul gibi zıt kişilikler kullanılmaktadır. Bu kavramlar çocukları model seçme iklimine sürüklemekte; bu ciddi ve sert geçişler arasında ılımlı bir orta yol bulunmamaktadır. Başka bir ifadeyle siyah ya da beyaz tonlardan biri seçilmeli, gri rengin yeri bulunmamaktadır. Kötü olarak resimlenen kadın siyah tonundaki kadıncık, el değmemiş prenses beyaz ton ile ifade edilmektedir (Tseelon, 2002).

Masalara göre kadınlar var olduğu duruma isyan etmemeli ve öğütleri dinleyip evde kalmalıdır, aksi takdirde başları beladan kurtulmaz. Masalarda kadınlar erkekler tarafından kurtarılmayı beklemekte, içine düştükleri kötü durumdan kurtulmaları ve masalın mutlu sonla bitmesi için yakışıklı ve zengin prensin gelmesi gerekir. Erkeklerin fiziksel güce ve zenginliğe sahip olmaları, yakışıklı olmaları, prensesleri kurtarıırken korkusuz olmaları gereklidir. Sonuç olarak; masallar bir buz dağı misali istediği kadarını göstererek, suyun altında kalan kısımlarında toplumsal ideolojiye uygun ustaca kurgular yapılmış amaçları ve tutarlı davranışları simgeler (Sezer, 2015).

Masalara Konu Olan Güzel ve Masum Kadınlar

Kadınların genç, güzel ve masum olduğu masallar yaygındır. Bu masalara göre; kadının toplumda yer edinmesi ve saygın kişiliğe sahip olması güzel olmasıyla ilişkilidir. Sindirella ya da Pamuk Prenses masalları güzelliğin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Sindirella'yla ilk defa karşılaşan prens ismini dahi sormadan onunla dans etmek istemiştir (Güvençer, 2011). Karakter ve kişiliğin önemli olmadığı bu masalda kadın nesnelleştirilmektedir. Erkek egemen toplumlarda olduğu gibi erkek, kadını kendi doğrultusunda tanımlar ve onu objeleştirir. Masalarda kötü karakterli olanlar çirkinlerdir. İyi kalpli ve güzel kadınlar, çirkin kadınlar tarafından ezilmektedir. Sindirella'nın üvey kardeşleri kötü ve çirkindir, iyi yürekli, güzel ve narin olan Sindirella'yı daima ezmeye çalışırlar (Güvençer, 2011). Kadına atfedilen bu güzellik anlayışının bir boyutu ise zayıf olması gerektiğidir. Prens verdiği baloya katılmak için üvey kardeşler zayıf görünmeye çalışırlar. Toplum tarafından en iyi ve en güzel görülmeleri gerekmektedir. Bu baloya davet edilenlerin genç kızlar olması bir tesadüf değildir. Kadın güzel ve çekici ise kesinlikle gençtir. Bu kadınlar masum güzel veya zeki güzeldir. Masalarda masum güzeller mutlu sona kavuşur. Zekâ ve güzellik aynı anda olursa masumluk

kaybolur ve kadın özne durumundadır. Bundan dolayı irade sahibi olan kadın zeki olduğu için cadı olarak adlandırılır (Yüksel, 2011). Ayrıca, toplumlarda atfedilen cadı tipinin bilim yapan kadın, elma motifinin ise bilgi olduğu unutulmamalıdır.

Diğer bir yandan güzelliğin genç olmakla ilişkisi vurgulanmaktadır. Bunun nedeni, gençlik olgusunun aynı zamanda cinselliği ifade etmesidir. Genç kız kavramı bekâreti simgeler. Pamuk Prensesin ölümünden sonra cam tabut içinde yatırılması ve izlenilmesi bu algı ile bağdaştırılabilir (Grimm Kardeşler, 2011). Sindirella'da cam ayakkabı, Pamuk Prenses'te cam tabut bekâret anlamı taşımaktadır. Aynı zamanda da seksüelliği de barındırmaktadır Sinderalla'nın ayakkabıları çok küçüktür ve kimseye olmaz. Küçük ayak ve bunu çift dil kullanırcasına anlatan masalda fetiş objesine dönüşmektedir. Pamuk Prensesin kırmızı rengi yasak tutkuyu, ilk öpüşmesi cinsel birlikteliği simgeler.

Toplum güzellik anlayışının sınırlarını belirler ve bu belirlediği sınırlar içerisinde kadınları tutmaya çalışır. Pamuk Prenses'in üvey annesi güzel olmak için devamlı büyülere sığınmakta ve her defasında aynaya güzelliğini sormaktadır (Grimm Kardeşler, 2011). Bu aynayı toplum olarak düşünebiliriz. Belirtilen güzellik kalıpları dönemler arasında değişiklik gösterebilir. 1990'larda siyah saçları anlatılan Pamuk Prenses'in 2000'li yıllarda sarı saçlarından söz edilmesi gibi moda, vücut şekli, saç rengi gibi çizgiler dönem dönem çeşitlilik gösterebilir.

Kurtlarla Koşan Kadınlar adlı eserden Mavi Sakal masalında; mavi sakallı erkek bir devin üç güzel kız kardeş ile duygusal olarak ilgilendiği, ancak erkek ile kadınlar arasında güvensizlik duyguları olduğu, erkek karakterin aynı zamanda üç kadınlı duygusal bağ kurması düşüncesi okuyucuya normal bir durummuş gibi gösterilmektedir.

Uysal ve Evdeki Kadın

Toplumsal cinsiyet eşitliğinde önemli unsurlardan bir öge de ekonomik özgürlüktür. Masallarda kadın, ev işlerine mahkûm bırakılmakta ve evde kalması sağlanmaktadır. Marxist feministler ise kadının evdeki emeğinin karşılığını alması gerektiğini öne sürmekte ve bu yolla eşitsizliğin çözüleceğini savunmaktadırlar (Vogel, 2003). Eve bağlı olan kadın, gece dışarı çıkmaması konusunda sürekli uyarılmaktadır. Türkiye'de birçok feminist hareket gece dışarı çıkmama durumuna karşı gelmektedir. Gece dışarı çıkmamaları çocukların bilinçaltına masallar yoluyla işlenmektedir. Şöyle ki; gece 12:00'den önce eve dönmezse Sindirella'nın at arabası balkabağına, sürücüsü güvercine ve atları fareye dönüşecektir (Güvençer, 2011).

Pamuk Prenses sarayda temizlik yapıyordur daha sonra ormanda kaybolunca bir kulübeye girer. Bu kulübeye girince hiç çekinmeden temizlik yapmaya başlar (Grimm Kardeşler, 2011). Evdeki kadın prenses ya da kraliçe olmasına rağmen sürekli ev işlerinden, dantel işlemekten vs. sorumludur. Masallarda seçilen hizmetçiler dahi kadındır. Örneğin: Kitapta ise temizlik yapan, evi düzene sokan Pamuk Prenses'e becerikli sıfatı veriliyor.

Kırmızı Başlıklı Kız ninesine yemek götürmek için evden ayrılırken annesi onu yabancılarla konuşmaması, oyalanmaması için uyarılmaktadır. Bu öğütleri unutan Kırmızı Başlıklı Kız'ın başına birçok olay geliyor (Perrault, 2019). Çünkü aykırı bir davranışta bulunmuştur. Altıntopunu suya düşüren prensesin saray dışına çıkması ile Kurbağa Prens'le tanışması gibi ve direkt olarak dışarı çıkmamasına yönelik bir şey yazılı, masalda sonuç olarak cezalandırılması bu duruma işaret etmektedir (Kolektif, 2016). Çektikleri acılara rağmen kadınlar evlerden ayrılmazlar ve yeni bir hayat kurmazlar, sürekli dolaylı yollardan evden atılırlar (Pamuk Prenses örneği) ya da kaybolurlar. Üst otoritenin, erkeğin sözünü dinleyen kadın her zaman ödüllendirilir. Prenses, Kurbağa Prens'in yaptırımlarına

boyun eğdiği için babası tarafından ödüllendirilmiştir. Babanın izni ile evlenmede bu masalda yer almaktadır (Kolektif, 2016).

Mavi Sakal Masalı'nda kadın, erkeğin kendisini hapsettiği ve bir odası yasaklı bir şatoda yaşamaktadır. Kadının kısıtlanması kendi fiillerinin belirleyicisi olmadığına bir yansımasıdır. Kadına verilen anahtar kadının toplumsal yetileridir ancak özgürce kullanamamaktadır. Eril kişinin mekândan kısa süreliğine dışarıya çıkması, kadın karakterin kendisine biçilen cinsiyetçi rolleri denetlemek amacıyla yapılan bir eylemdir. Erkeğin kadını anahtar yoluyla denetlemesi, kadından istenilenin yapılıp yapılmadığının ödül ya da ceza karşılığıdır.

Kadın Masal Kahramanlarının Bağımsızlık Korkusu

Toplum kadını bağımlı, erkeği bağımsız yetiştirirken modern dünya bağımsız kadın isteğini sunarak bir karşıtlık ya da çatışma diyebileceğimiz durum sergilemektedir. Masalarda kadın bağımlı kişidir. Bağımlı kültürle yetişmiş kadınlardan hızlıca yeni bir hayat, yeni bir kişilik kurmaları beklenmektedir. Bağımsız olan kadına övgüler yağdırılırken aynı zamanda giderek toplum dışlanmaktadır. Nefret edilen kadın, topluma göre hareket etmeyen, özgürlükçü, iradeli ve güçlüdür. Dikkat çeken bir diğer unsur ise Kötü kadın imajı genelde üvey annelere atfedilmektedir. Çünkü toplumda kadının ikinci evliliği yanlıştır. Pamuk Prenses masalında kralın eşi değil, halkın kraliçeye ve Pamuk Prenses'in bir anneye ihtiyacı olduğu gerekçesiyle erkeğin ikinci kez evlenmesi ihtiyaç görüntüsü almaktadır. Üvey anne, temel olarak dışarıdan gelenin kötülüğüdür ve masal, çocuğun bu ikinci kadınla bağımsız ilişki kurmasını daha en başından engeller (Sezer, 2015).

Pamuk Prenses'te cadının prensesi kandırması gibi masalarda kadınlar hayalperesttir ve çabuk aldanırlar. Masalarda korse ve tarak gibi objeler rastgele seçilmemiştir; güzellik ve kadınlık simgeleridir (Colette, 1999). Elma bilgiyi, elmanın kırmızı tarafı ise cinselliği belirtir. Cadının güzel bir kadinken bir anda kötü kadına dönüşerek çirkinleşmesi de tesadüf değildir. Çünkü erkek egemenliğinden bağımsızdır, bilgilidir ve o yüzden tehlikeli ve çirkindir. Bundan dolayı toplumdan dışlanmaktadır.

Mavi Sakal Masalı'nda kadının yasaklı odaya girmesiyle üzerine bulaşan kan lekesi ve bu lekeyi çıkaramaması, gizlemeye çalışması; kadının bekâretinin zedelendiği ve masumluluğunun kayb olduğu, kadının evde yalnız bırakılmasının uygun olmayacağı yönünde bir anlam yüklemektedir. Ayrıca, kadın masal kahramanının diğer kadınların öldürüldüğünü gördükten sonra kaçma şansı varken, bağımsızlık korkusu nedeniyle kaçmadığı, kadına karşı şiddetin de meşru gösterildiği yönünde bir kanaat oluşturmaktadır.

Toplumun yargısında olan narin sıfatındaki kadın doğuştan duygusaldır ve incinebilir. Bundan dolayı korunmaya ihtiyaç duyar. Kadın duygularını kullanır ama erkek mantığının yargısı ikili ilişkide kimin egemen olması gerektiğini belirtir. Kadınların çocukluktan gelen korkusu ve eksikleri yetiştirdiği çocuk üzerinde de etkisini göstermektedir. Toplumsal yargı gereği sevgi ve duygusal olma yetisiyle büyütülen kadınlar çocukluk döneminde anne veya babadan sevgi göremezlerse hayatları boyunca bu eksiliği erkeklerde ararlar. Sinderalla ve Pamuk Prenses üvey annenin sevgisiz davranışları ile büyüdüğü için ilk gelen prens onlar için en iyi seçenektir (Colette, 1999).

Masalların Feminist Sosyal Hizmet Açısından Değerlendirilmesi

Feminist pratik, mikrodan makroya sosyal hizmet müdahalesinin tüm alanlarını kapsar. Feminist sosyal hizmete yönelik yaklaşımlar, çok sayıda akademisyen-aktivist tarafından tanımlanan

teorilere, modellere ve beceri setlerine dayanmaktadır. Feminist sosyal hizmet uygulamasının temel ilkeleri şu şekildedir:

Cinsiyete dayalı mercek: Toplumsal dinamiklerin ve ilişkilerin cinsiyetlendirilmiş roller ve sorumlulukları biçimlendirdiği ve şekillendirdiği anlayıştır. Uygulamayla ilgili olarak; bu, kadınların durumlarının, deneyimlerinin ve sorunlarının belirlenmesi, analizi ve çözümünün yanı sıra kullanılan süreçleri de bilgilendirmesi gerektiği anlamına gelir. Kadınlar sosyal hizmet uygulayıcılarının ve danışanlarının çoğunluğu olduğu için, mesleğin otomatik olarak cinsiyet analizini müdahalelere dâhil ettiğini düşünmek cazip gelmektedir. Ancak bu ilke, yalnızca kadınlarla çalışan kadınların değil, toplumsal cinsiyet normlarının, beklentilerinin ve davranışlarının yarattığı güç dinamiklerini anlamaya özel olarak belirtilmektedir.

Kişisel politika: Kadın hareketinin en bilinen sloganlarından biri olan bu ilke, kadınların bireysel deneyimlerini daha geniş toplumsal yapı ve eğilimlerle ilişkilendirir. Bu bağlantıyı kurmak ve anlamak için, kadın ve erkek olmanın ne anlama geldiğinin ve bu rollerin sosyal olarak nasıl yeniden üretildiğinin görünüşte sıradan yönlerinin yeniden şekillendirilmesi gerekir. Bu inceleme daha sonra değişim sürecini bilgilendirir. Bunun stratejik bir sonucu, bilginin gizeminin çözülmesidir; kadınların kendi yaşamlarında "uzmanlar" oldukları ve sorun analizinin paylaşılan deneyimler üzerine kurulduğudur. Öykü geliştirme ve bilinçlendirme, toplumsal sorunları, endişeleri ve bu endişelerin bireyler üzerindeki etkisini anlama ve incelemede birincil taktiklerdir. Uygulama, bu anlayışları kolaylaştırmaya ve bunlara göre hareket etmeye odaklıdır.

Demokratikleştirilmiş yapılar ve süreçler: Feminist pratikte, bir hedefe veya hedefe ulaşma yolları genellikle gerçek başarı kadar önemli kabul edilir. Feminist bir perspektiften uygulama sürecine katılmak, fikir birliği ile karar verme ve görevlerin devri veya rotasyonu gibi iş birliği tarzları kolaylaştırmak anlamına gelir. Bu tür iş birliği süreçlerini desteklemek için kolektifler veya "düzleştirilmiş" hiyerarşiler gibi yapılar yerleştirilir. Bu ilke, programların ve organizasyonların geliştirilmesi ve sürdürülmesi için büyük önem taşıırken aynı zamanda uygulamada merkezi bileşenler olarak ağ oluşturma ve ilişki kurmanın daha geniş dinamikleriyle ilgilidir. Eşitlikçiliğin feminist sosyal hizmet için kritik olan değerinin altı çizmektedir. Bu ilkeye bağlılık, sonuca olduğu kadar sürece de dikkat edilmesini gerektirir.

Kapsayıcılık ve kesişimsellik: Feminist analiz ve uygulamada gerekli olan cinsiyetlendirilmiş dinamikleri anlarken boyun eğme ve baskı modellerini anlamada tekil faktör değildir. Feministler, özellikle liberal kanat içinde, ırk, sınıf, cinsel kimlik, yaş ve kültürel kimliğin diğer boyutlarına yeterince ilgi gösterilmediği için eleştirilir. Giderek feminizm, tüm baskı biçimlerini ortadan kaldırmaya ve farklılıkları köprüleyerek tam katılımı kolaylaştırmaya kararlıdır. Ayrıca, uygulama çabalarında (çabalar ne kadar iyi niyetli olursa olsun) çeşitli ayrıcalık biçimlerinin tezahür ettiği yolların yakından incelenmesini ve bir grup için işe yarayan bir eylemin veya müdahalenin bir başkası için zararlı etkisi olabileceğini anlamayı gerektirir.

Bakım ve bakım verme: Kadınların hayatlarının çoğu başkalarına bakım ve destek sağlamaya odaklandığından, feministler ilişkileri ve bakım vermeyi karar verme süreçlerinin merkezine yerleştirir. Bu nedenle, ilişkisel sorumluluklar müdahalelere ve program geliştirmeye dâhil edilir (örneğin, çocuk bakımı sağlanması). Sonuç olarak mali ya da faydacı değil, bunun yerine ilişkilerin nasıl korunduğuna ve kolaylaştırıldığına dayanır. Feminizmin bu besleyici boyutu, uygulamanın tüm yönlerine dâhil edilebilir.

Dönüşümcü: Cinsiyete bağlılığın tanınması, kadınların yalnızca statüko düzenlemelerine dâhil edildikleri ve daha sonra değiştirilmeden bırakıldıkları anlamına gelmez. Feminist uygulama, toplumsal cinsiyet rolleri, normları ve statü açısından temel yapısal ve kültürel değişiklikleri arar ve bunlara katkıda bulunur. Dahası, ırkçılık, homofobi, yaşçılık veya sınıfçılık gibi diğer baskıların tezahürüne meydan okur ve bu nedenle dönüşümseldir. Çünkü bu vizyonun gerçekleşmesi için varolmayan ve sosyal, politik ve ekonomik değişimi gerekli gören bir toplum vizyonu içerir.

Şaşırtıcı olmayan bir şekilde, masalarda yer alan pek çok mesaj arasında, özellikle genç kadınlar için kadınsı güzelliğin önemi ile ilgili olanlar çok önemlidir. Genç kadınlar, yaşlı kadınlardan daha çok "güzel", "hoş" veya "adil" olarak tanımlanırken her yaştaki erkekler yakışıklı olarak tanımlanır. Dahası, güzellik genellikle beyaz, ekonomik olarak ayrıcalıklı ve erdemli olmakla ilişkilendirilir. Kadınsı güzelliğin önemi masalarda yalnızca öne çıkarılmadığı gibi aynı zamanda da güzelliğin ödülleri nasıl aldığı da gösterilir. Kadınların güzelliğinin masalardaki imgesi o kadar kökleşmiştir ki onu vurgulamayan ve yüceltmeyen bir masal hemen hemen yok gibidir. Kadınlar için sık sık fiziksel görünüme ve güzelliğe gönderme yapan masalların yeniden üretilmesi muhtemeldir. Bir masalın uzunluğu kontrol edildikten sonra bile, kadınsı güzelliğe ve kadının fiziksel görünümüne yapılan atıflar, bir masalın kaç kez yeniden üretildiği ile ilgilidir. Ancak, popüler masalların çağdaş feminist anlatımları genellikle yaratıcılık, aktivite ve bağımsızlık açısından öncekilerden farklı olarak fiziksel çekicilikte olmayan kadınları içerir.

Şüphesiz ki, bazı masalların hayatta kalmasının tek nedeni güzellik değildir. Bazı masallar, belirli tarihsel dönemlerde popüler hâle gelir çünkü bu zamanlarda bireylerin ve toplumların ekonomik, sosyal veya politik mücadelelerinde çok derinden yankılanır. Yirminci yüzyılın ikinci yarısında kadınların güzelliğinin masalarda özellikle göze çarpması gerçeği, normatif sosyal kontrollerin (kadınsı güzellik idealinin içselleştirilmesi gibi) yirminci yüzyıl boyunca kadınların üzerindeki dış kısıtlamalar olarak giderek daha önemli hâle gelebileceğini göstermektedir. Çocuk masalarında kadınsı güzelliğe odaklanma ve yüceltme, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin kültürel ürünler aracılığıyla yeniden üretildiği bir aracı temsil edebilir.

Çok genç ve ergen kızların bile kendi vücutlarının ideal olanı yaşayamadığını ve bu ideale uymak için güçlü arzular ifade ettiği fark edilmektedir. Grimm masallarındaki, özellikle sık sık yeniden üretilen mesajların, kadın ve kızların dış güzelliğin önemi hakkında aldıkları diğer mesajlarla tutarlı olduğudur. Dahası, birçok kadının daha büyük ekonomik ve yasal statüye kavuştuğu bir dönemde güzelliğe yapılan vurgu güçlü kalmış ve görünüme göre artmıştır.

Sonuç

Sosyal hizmet; toplumsal cinsiyeti pratik alan ve çevreyle bir bütün oluşturduğu bilinciyle çözüm getirme çabasında olan bir bilim dalıdır. Bir sosyal hizmet müdahalesi mikro, mezzo ve makro düzeyleri kapsayan çok boyutluluğu gerektirmektedir (Özateş, 2007). Makro seviyede toplumsal cinsiyet çalışmaları bakış açısından hareket eden sosyal hizmet, kadınların farkındalıkları artırmaya yönelik, sistemli ve sürekli çalışmalar gerçekleştirme noktasında etkili ve mühim bir rol üstlenmektedir (Kaylı, 2016). Toplumsal cinsiyet rolleri, kadın ve erkeğin kendilerini gerçekleştirmelerinde, kendi kişisel kimliklerinin farkına varmalarında engel oluşturmaktadır. Toplumsal cinsiyet rolleri kadın ve erkeğin doğasına ait özellikler olarak atfedilmemelidir. Çocuklar hiçbir zaman bu klasiklerden mahrum kalmamalıdır. Bu durumda öğretici kimliğine sahip ebeveynler doğru şekilde bu masalları aktarmalıdır. Okunan masallar soru-cevap şeklinde ilerlerse çocukların ruhsal ve düşünsel temelleri daha sağlıklı olacaktır.

Kaynaklar

- Anand, M. (2009). Gender in social work education and practice in India. *Social Work Education*, 28(1), 96-105.
- Avrupa Kadın Lobisi. (2008). *Elimination of gender stereotypes*. The European Women's Lobby'de sunulmuş bildiri, Slovenia.
- Colette, D. (1999). *Sindrella kompleksi: Çağdaş kadında bağımsızlık korkusu*. (S. Budak, Çev.) Ankara: Öteki.
- Dunk-West, P. ve Verity, F. (2013). *Sociological social work*. Farnham: Ashgate.
- Ecevit, Y. ve Karkıner, N. (2012). *Toplumsal cinsiyet sosyolojisi*. Eskişehir: Anadolu Üniversitesi.
- Güvençer, Ş. (2011). *Kül Kedisi Sindirella*. İstanbul: Timaş Çocuk.
- Grimm Kardeşler. (2011). *Pamuk Prenses ve yedi cüceler*. İstanbul: Timaş Çocuk.
- Hicks, S. (2015). Social work and gender: An argument for practical accounts. *Qualitative Social Work*, 14(4), 471-487.
- Kasner, C. (2004). Gender bias and sexual stereotyping in fairytales. *Cinbad*, 15(40), 1-6.
- Kaylı, D.Ş. (2016). Türkiye'de sosyal hizmetin toplumsal cinsiyet eşitliği ile ilişkisi. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 45(3), 135-142.
- Kolektif. (2016). *Kurbağa Prenses*. Ankara: 1001 Çiçek Kitaplar.
- Kuo, J. (2005). Teaching ESL/EFL students to recognize gender bias in children's literature. *The Internet TESL Journal*, XI(11), 2-8.
- Llewellyn, A., Agu, L. ve Mercer, D. (2008). *Sociology for social workers*. Cambridge: Polity.
- Louie, P. (2012). Not so happily ever after? The truth about gender representations in fairy tales. *Ignite*, 4(1), 74-82.
- Ölçer, E. (2003). *Türkiye masallarında toplumsal cinsiyet ve mekan ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Bilkent Üniversitesi Ekonomi ve Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Özateş, Ö.S. (2007). Sosyal hizmet bakış açısıyla toplumsal cinsiyet ayrımcılığı nedeniyle temel eğitimden kopan kız çocukları sorunu. *Toplum ve Sosyal Hizmet*, 18(2), 67-87.
- Perrault, C. (2019). *Kırmızı Başlıklı Kız*. Ankara: Almidilli.
- Rayaprol, A. (2010). Gender equality in the classroom. *Teacher Plus*, 9(4), 1-12.
- Savran, G.A. (2015). *Eleştirel feminizm sözlüğü*. İstanbul: Dipnot.
- Sezer, M.Ö. (2015). *Masallar ve toplumsal cinsiyet*. İstanbul: Evrensel.
- Tseelon, E. (2002). *Kadınlık maskesi - gündelik hayatta kadının sunumu*. (R. Kekeç, Çev.) Ankara: Ekin.
- Vogel, L. (2003). *Marksist teoride kadın*. (M. Öngören, Çev.) İstanbul: Pencere.
- Yüksel, Ö. (2011). *Bilinçaltımızdaki masallar: Masallardaki toplumsal cinsiyet rollerine Erich Fromm'la bakmak*. İstanbul: Mitani.

Yazarların Katkı Oranı Beyanı

Birinci yazar makale başlığı, planlama, "öz", "giriş", "masallarda toplumsal cinsiyetin işlenişi", "sonuç" bölümlerine; ikinci yazar ise düzeltme ve düzenleme, "abstract", "sosyal hizmet ve toplumsal cinsiyet", "masalların feminist sosyal hizmet açısından değerlendirilmesi", "kaynaklar" bölümlerine katkı sağlamıştır.

Destek ve Teşekkür Beyanı

Bu araştırmada herhangi bir kurum, kuruluş ya da kişiden destek alınmamıştır.

Çatışma Beyanı

Araştırma ile ilgili diğer kişi ve kurumlarla herhangi bir kişisel ve finansal çıkar çatışması yoktur.

Etik Bildirim

Bu makale, derleme türünde olduğu için etik kurul kararı gerektirmemektedir.